

Dr. sc. Sonja Kalauz
Zdravstveno veleučilište u Zagrebu
Mlinarska cesta 38.
10 000 Zagreb.

Zagreb, 14. veljače 2015.

PRIJEDLOG PROGRAMA RADA I STRATEGIJE RAZVOJA ZDRAVSTVENOG VELEUČILIŠTA U ZAGREBU

(Prilog prijavi na natječaj za izbor dekana Zdravstvenog veleučilišta)

1. Kratki povijesni osvrt i sadašnje stanje

Zdravstveno veleučilište u Zagrebu osnovano je kao javna ustanova visokog obrazovanja Uredbom Vlade Republike Hrvatske u svibnju 1996. godine, sukladno odredbama Zakona o visokim učilištima iz 1993. godine. Sukladno tom Zakonu u hrvatsko visoko obrazovanje uveden je binarni sustav visokog obrazovanja kojim je propisano da se nastava na dvogodišnjim stručnim studijima ustrojava i izvodi samo na veleučilištima i visokim školama, a nastava na sveučilišnim, uglavnom četverogodišnjim studijima, samo na fakultetima u sastavu sveučilišta. Slijedom tih odredbi Zakona, tadašnja poslovna jedinica Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pod nazivom „Viša medicinska škola“, izdvojena je 1996. godine iz sastava Medicinskog fakulteta i osnovana kao samostalna javna ustanova visokog obrazovanja, pod nazivom „Visoka zdravstvena škola“, čiji je naziv naknadnim Uredbama Vlade RH promijenjen u današnji naziv - Zdravstveno veleučilište.

Budući da je novoosnovano Zdravstveno veleučilište, za razliku od drugih novih veleučilišta i visokih škola, bilo pravni slijednik Visoke medicinske škole Medicinskog fakulteta

Sveučilišta u Zagrebu, započelo je svoju djelatnost pod puno boljim uvjetima od većine drugih novoosnovanih veleučilišta i visokih škola.

Prva povoljna okolnost bilo je vlasništvo nad zgradom, opremom i dijelom potrebnih nastavnika, suradnika i tehničko – administrativnih djelatnika, koji su na novo Veleučilište prešli sa Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Druga povoljna okolnost koja je pogodovala brzom razvoju sada samostalnog Zdravstvenog veleučilišta, bio je nastavak suradnje s Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, s kojim je potpisan trajni Sporazuma o suradnji u nastavi i stručnom radu, kojim se Medicinski fakultet obvezao podupirati nastavnu i stručnu djelatnosti Veleučilišta, angažiranjem svojih nastavnika i iznajmljivanjem nastavnog prostora i opreme pod povoljnim uvjetima. To je bilo od posebnog značaja za nesmetan nastavak nastave na inženjerskim studijima, za koje Zdravstveno veleučilište nije imalo dovoljno nastavnika, opreme i prostora. Sporazum je osigurao i nastavak mogućnosti kvalitetnog izvođenja kliničkih vježbi na nastavnim radilištima – Klinikama Medicinskog fakulteta, što je osiguralo nesmetani nastavak već dobro uhodanih kliničkih vježbi – posebice na studijima sestrinstva i fizioterapije čime se posebno pomoglo nastavku njihovog razvoja.

Treća povoljna okolnost odnosila se na suglasje odredbi Uredbe Vlade Republike Hrvatske o osnivanju Zdravstvenog veleučilišta, s odlukama Nacionalnog vijeću za visoku naobrazbu, koje je poduprlo prijedlog Stručnog vijeća Zdravstvenog veleučilišta da se trajanje studija na Veleučilištu produži s dvije na tri studijske godine. Zahvaljujući tome, studenti Veleučilišta već su akademske godine 1998./1999. mogli upisati studij na trogodišnjim stručnim studijima, što je bilo na tragu budućeg Bolonjskog modela visokog obrazovanja. Time je harmonizacija visokog obrazovanja na Veleučilištu s europskim prostorom visokog obrazovanja započela vrlo rano. Zahvaljujući takvim okolnostima, studenti stručnih studija Zdravstvenog veleučilišta vrlo su brzo stekli mogućnost upisa na specijalističke diplomske stručne studije, tj. mogućnost nastavka studija na petogodišnjim studijima, a time i mogućnost stjecanje drugog stupnja visoke stručne spreme.

Specijalistički diplomski stručni studiji na Zdravstvenom veleučilištu započeli su u akademskoj godini 2005./2006., uz pomoć nastavnika s drugih fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, posebice Medicinskog i Ekonomskog fakulteta. Ove studije među prvima su završili asistenti Zdravstvenog veleučilišta i tako stekli uvjete za izbor u nastavna zvanja predavača. Time je omogućena reprodukcija vlastitih nastavnika iz redova vlastitih studenata, osigurane su pretpostavke profesionalnog razvoja zdravstvenih struka koje su ranije mogle stjecati samo višu

stručnu spremu, a i zadovoljene su razvojne potrebe zdravstvenog sustava za zdravstvenim stručnjacima neliječničkih profila sa završenim petogodišnjim studijem (na primjer za diplomiranim medicinskim sestrama za poslove pomoćnice ravnatelja zdravstvenih ustanova i dr.).

Međutim, bez obzira na ovaj značajan pomak u obrazovanju zdravstvenih djelatnika na Zdravstvenom veleučilištu i dalje su postojale velike razvojne prepreke – nemogućnost izgradnje nove veće i nastavi primjerenije zgrade, zapošljavanja većeg broja nastavnika u stalnom radnom odnosu, nedostatak nastavnika s nužnim uvjetima za izvođenje nastave iz specifičnih strukovnih predmeta, kao i osnovna prepreka koja je dovela do smanjenja zanimanja za upis na specijalističke diplomske stručne studije – nemogućnost vertikalne mobilnosti studenata nakon završavanja petogodišnjeg obrazovanja na Veleučilištu. Naime, Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju onemogućivao je, i još uvijek onemogućuje, upis diplomiranih studenata specijalističkih diplomskih stručnih studija na poslijediplomske sveučilišne studije.

U cilju prevladavanja te važne prepreke, Stručno vijeće Zdravstvenog veleučilišta odredilo je kao jedan od prioritetnih ciljeva izradu strategije kojom bi se osigurale nužne promjene u organizaciji, strukturi i sadržajima studija, čime bi se: osigurala viša kvaliteta studija; veća mobilnost studenata kroz različite razine visokog obrazovanja; veća međunarodna mobilnost studenata i nastavnika; bolja integriranost zdravstvenih studija sa studijima temeljnih medicinskih znanosti; jače povezivanje s centrima izvrsnosti u sustavu visokog obrazovanja i zdravstva; veća usklađenost s međunarodnim standardima i direktivama; sukladnost ishoda studiranja sa stvarnim potrebama hrvatskog zdravstvenog sustava; veća usklađenost upisne politike s potrebama sustava zdravstva i dr. S tim ciljem je Stručno vijeće Veleučilišta u suradnji s Medicinskim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu, osnovalo 2010. godine *Radnu skupinu za izradu strategije razvoja zdravstvenih studija*. Jedna od osnovnih preporuka *Radne skupine*, koja je trebala poslužiti kao temelj daljnjih razrada ciljeva strateškog razvoja zdravstvenih studija, bila je pokretanje integracijskih procesa sa Medicinskim fakultetom i Sveučilištem u Zagrebu. Temeljem toga, donesene su i usklađene odluke Stručnog vijeća Zdravstvenog veleučilišta i Fakultetskog vijeća Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, usmjerene planiranju razvoja zdravstvenih studija na sveučilišnoj razini, a putem uske suradnje s Medicinskim fakultetom u širokim okvirima Sveučilišta u Zagrebu. Pri tome se naglašavalo da su takvi integracijski procesi i pretvorba stručnih zdravstvenih studija u sveučilišne zdravstvene studije već započeli na sveučilištima u Splitu, Osijeku i Rijeci, uz punu podršku svih strukovnih komora zdravstvenih djelatnika u Hrvatskoj.

Prijedlog takve strategije podržalo je Sveučilište u Zagrebu dopisom rektora od 23. srpnja 2013. godine upućenog na mišljenje Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta (Prilog 1. – Pismo

rektora). U odgovoru Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta izraženo je mišljenje da se predložena integracija Zdravstvenog veleučilišta u sustav Sveučilišta u Zagrebu putem Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu ne može ostvariti, jer nije donesena Strategija razvoja obrazovanja, znanosti i tehnologije Republike Hrvatske. (Prilog 2. – Mišljenje Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta).

S obzirom na isticanje mandata dekana Zdravstvenog veleučilišta s početkom akademske godine 2013./2014., osam mjeseci ranije, u siječnju 2013. godine, raspisan natječaj za izbor novog dekana, pa je prijedlog spomenutih integracijskih procesa postao i prioritetni cilj ponuđenog *Prijedloga programa rada* tadašnjeg jedinog pristupnika za dekana. No, s obzirom na mišljenje nadležnog Ministarstva o razlozima neprihvatanja ponuđenih integrativnih procesa, Upravno vijeće Zdravstvenog veleučilišta moglo je samo odbaciti ponuđeni *Prijedlog programa rada*, a time ujedno odbiti potvrđivanje izbora novog, i dok se stavovi ne usklade, imenovati v. d. dekana.

Međutim, glavni strateški ciljevi razvoja Zdravstvenog veleučilišta, sada postavljeni od strane Ministra, Upravnog vijeća i v. d. dekana i dalje su bili sukladni prijedlogu prijelaza studija na sveučilišnu razinu, ali putem osnivanja novog Zdravstvenog fakulteta. No, dugo vremena nismo znali, odnosno nije se jasno odredilo sjedište sveučilišta s kojim bi se Zdravstveno veleučilište trebalo u tom cilju udružiti. Budući da su sa Medicinskim fakultetom i Sveučilištem u Zagrebu bili prekinuti svi razgovori o mogućim integracijama, moglo se pretpostaviti da nadležno Ministarstvo ima u planu neko drugo razvojno usmjerenje.

Bez obzira na to, takva strategija razvoja usmjerena sveučilišnom razvoju bila je sukladna svim dotadašnjim zaključcima Stručnog vijeća Veleučilišta i volji najvećeg broja nastavnika, koji su zato vrlo zdušno prionuli sastavljanju prijedloga novih, sveučilišnih studijskih programa. Kao imenovana v. d. prodekanice, dobila sam zadatak od Povjerenstva za strateški razvoj Veleučilišta (Povjerenstvo je osnovalo Upravno vijeće Veleučilišta) da koordiniram vrlo složene poslove izrade novih sveučilišnih studijskih programa za svih šest studija te izradu Elaborata o opravdanosti osnivanja fakulteta Zdravstvenih studija u Zagrebu. Uz veliki napor i puno uloženog vremena nastavnika i velikog broja vanjskih eksperata, već u proljeće 2014. godine izrađeni su prijedlozi novih šest sveučilišnih studijskih programa (za preddiplomske i diplomske studije), a u jesen 2014. godine izrađen je Elaborat o opravdanosti osnivanja Fakulteta Zdravstvenih studija u Zagrebu. Na žalost, u tih skoro godinu i pol mandata v. d. dekana, osim tog opsežnog posla, nije učinjen nikakav pomak u konkretizaciji ideje o osnivanju novog Zdravstvenog fakulteta, a ostali su nerealizirani drugi veliki planovi, na primjer o kupnji ili izgradnji nove zgrade za potrebe novog Fakulteta i dr.

Komunikacija i dogovori sa Sveučilištem u Zagrebu, nisu se obnovili, s nijednim drugim sveučilištem dogovori nisu ni započeli, a nastavnici, studenti i djelatnici ni danas nisu obaviješteni zbog kojih razloga nije bio prihvatljiv prijedlog integracije sa Sveučilištem u Zagrebu. Takva situacija, uz stvaranje stalne klime neizvjesnosti, nepovjerenja, nerazumijevanja i pritisaka na pojedine djelatnike, izazvala je brojne nedoumice, nesigurnosti i frustracije kako nastavnika tako i studenata, koji su očekivali da će se obećanja o skorom otvaranju novog fakulteta, izgradnji nove zgrade, uvođenju sveučilišne razine studija - brzo ostvariti. Posljedica ovakvih iznevjerenih očekivanja je potpuni gubitak motivacije većine nastavnika za daljnjim sudjelovanjem u osmišljavanju strategija čiji cilj je potpuno netransparentan. Zbog tih razloga i takve loše organizacijske klime bilo mi je vrlo teško nositi teret odgovornosti, jer sam bila potpuno svjesna da smo za provođenje takvog strateškog cilja imali obilnu političku i drugu podršku nadležnog Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta, Upravnog vijeća i Ministarstva zdravstva, kao i većine djelatnika Veleučilišta. Klima za transformaciju studija Zdravstvenog veleučilišta na novu razinu bila je vrlo povoljna, no stvaranje nužnih preduvjeta teklo je vrlo sporo.

Smatram da je krajnje vrijeme prekinuti takvu pasivizaciju, defetizam i isključenost nastavnika i studenata iz procesa odlučivanja o njihovoj vlastitoj sudbini, te da je izbor novog dekana dobra prilika za buđenje novog optimizma.

Posebice zbog činjenice da je u međuvremenu, 17. listopada 2014. godine, Hrvatski sabor donio je Strategiju razvoja obrazovanja, znanosti i tehnologije i time je ranije mišljenje nadležnog Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta o nemogućnosti donošenja strategije razvoja Zdravstvenog veleučilišta, prije nego što bude donesena Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije RH, postalo irelevantno. Ponovno su otvorene mogućnosti daljnjih razgovora, dogovora i pregovora o opravdanosti prerastanja studija Zdravstvenog veleučilišta u sveučilišne studije i mogućnostima ponovnog realiziranja ideje o otvaranju integracijskih procesa sa Sveučilištem u Zagrebu. I to ne samo zbog najvažnijih razloga – podizanja razine kvalitete studiranja i kvalitete ishoda učenja, razvoja stručnog i znanstvenog rada, povećanja mobilnosti studenata i nastavnika i sl., već i zbog neospornih društvenih koristi koje će se ogledati u racionalizaciji korištenja nastavnog kadra, racionalizaciji korištenja prostora, opreme i financijskih resursa.

2. Najava načela budućeg ustroja Zdravstvenog veleučilišta

Osim nove Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije, novi optimizam potiče i nastavak rasprava o mogućnostima pokretanja integrativnih procesa, kao i mišljenje novog ministra

znanosti, tehnologije i sporta o tome. Na ponovni poticaj rektora Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. sc. Alekse Bjeliša i dekana Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, akademika Davora Miličića, koji su u svom dopisu Ministru znanosti, obrazovanja i sporta od 25. srpnja 2014. godine ponovili svoj stav o društvenoj opravdanosti još prije više od godinu dana predloženih integrativnih procesa, ministar znanosti, obrazovanja i sporta, prof. dr. sc. Vedran Mornar, u svom očitovanju od 5. prosinca 2014. godine, ustvrdio je da (cit.) „.... Ministarstvo podržava rješenje kojim se Zdravstveno veleučilište u Zagrebu ustrojava kao sveučilišni odjel u sklopu Sveučilišta u Zagrebu“, što će biti (cit.) „....od iznimne koristi za akademsku zajednicu“. Nakon toga je legitimno i opravdano očekivati da će predmetno mišljenje nadležnog ministra podržati i predstavnik vlasnika i osnivač Veleučilišta, Vlada Republike Hrvatske, i opredijeliti se za donošenje odluka u tom smjeru (Prilog 3. – Pismo Ministra).

Nakon toga je razumno očekivati i da se program rada pristupnika za novog dekana temelji na razvojnoj strategiji vlasnika i osnivača Veleučilišta. Kao pristupnica za položaj dekana Zdravstvenog veleučilišta u potpunosti prihvaćam ovu temeljnu razvojnu smjernicu nadležnog Ministarstva o pravcima, po mom osobnom mišljenju vrlo racionalnog, perspektivnog i društveno opravdanog razvoja Veleučilišta. A to posebno s obzirom na činjenicu da je takva razvojna strategija sukladna višekratnim odlukama Stručnog vijeća Zdravstvenog veleučilišta i željama većine nastavnika i studenata. Zbog toga ću, ako budem izabrana za dekanicu Zdravstvenog veleučilišta, nastojati pomoći da se što prije ispune ove dugogodišnje težnje naših nastavnika i studenata. Posebno pri tome naglašavam opravdane težnje studenata stručnih zdravstvenih studija da mogu studirati na sveučilišnim studijima, jer su u sadašnjoj situaciji diskriminirani u odnosu na studente sveučilišnih studija i jer će im predloženi model integracije osigurati ravnopravni položaj u sustavu visokog obrazovanja.

Prva pretpostavka uspostave nove organizacije sadašnje djelatnosti Zdravstvenog veleučilišta u okvirima Sveučilišta u Zagrebu, je dogovor na svim relevantnim razinama o formuliranju Sporazuma o organizacijskim promjenama. Ovim Sporazumom, slično kao i u već provedenom slučaju integracije Društvenog veleučilišta sa Sveučilištem u Zagrebu, regulirala bi se pitanja organizacijskih promjena, preuzimanja zaposlenih djelatnika Veleučilišta prijenosom ugovora o radu, nastavak financiranja djelatnosti, model ustrojstva studijskih programa, rokovi za vrednovanje studijskih programa kao sveučilišnih programa, te sva druga pitanja nužna uz početak procesa transformacije. Predmetni Sporazum o organizacijskim promjenama potpisao bi se između Zdravstvenog veleučilišta, Sveučilišta u Zagrebu i Ministarstva znanosti, tehnologije i sporta i bio bi temelj na osnovu kojeg bi Vlada Republike Hrvatske donijela Uredbu o pripajanju Zdravstvenog veleučilišta Sveučilištu u Zagrebu.

Druga pitanja zajedničkog ustroja definirala bi se Pravilnikom o ustroju i djelovanju zdravstvenih studija Sveučilištu u Zagrebu, koji bi bio izrađen sukladno odredbama Zakona, odredbama Statuta Sveučilišta u Zagrebu i postojećoj dobroj praksi.

Kao kandidatice za dekanicu Zdravstvenog veleučilišta, a imajući u vidu sve navedeno, podastirem Stručnom i Upravnom vijeću svoj prijedlog općih odrednica budućeg ustroja sadašnjih studija Zdravstvenog veleučilišta, u okvirima Sveučilišta u Zagrebu.

3. Prijedlog općih odrednica budućeg ustroja i razvoja Zdravstvenih studija

Na osnovu uvida u sadašnje zakonske propise, u odredbe Statuta Sveučilišta u Zagrebu i postojeću dobru praksu udruživanja veleučilišnih i sveučilišnih ustanova, mogu se ocrtati temeljne odrednice ustroja i djelatnosti zdravstvenih studija na Sveučilištu u Zagrebu, njihova djelatnost i organizacijski ustroj, pravni položaj, način odlučivanja, status nastavnika i drugih zaposlenika, status studenata i sve ostale pojedinosti važne za buduću uspješnu djelatnost.

Osnovne odrednice bile bi sljedeće:

Središte zdravstvenih studija Sveučilišta u Zagrebu bilo bi u Zagrebu, Mlinarska cesta 38.

Naziv nove podružnice Sveučilišta bio bi: Sveučilište u Zagrebu – Zdravstveni studiji.

Djelatnost Zdravstvenih studija temeljila bi se na opće usvojenim načelima javnosti rada, etičnosti nastavnika, međunarodnim mjerilima kvalitete, povezanosti sa sustavom obrazovanja, na konceptu cjeloživotnog obrazovanja, akademskim slobodama, akademskoj samoupravi i autonomiji, otvorenosti prema javnosti i građanima, nedjeljivosti nastavnog rada i stručnih i znanstvenih istraživanja, poštovanju i afirmaciji ljudskih prava i sloboda, europskoj humanističkoj i demokratskoj tradiciji, mjerilima i načelima poslovne i biomedicinske etike, te usklađivanja s europskim sustavom visokog obrazovanja.

Nastava na Zdravstvenim studijima bi bila organizirana na načelima integriranosti Sveučilišta i izvodila bi se kako od strane nastavnika sadašnjeg Zdravstvenog veleučilišta, tako i povezivanjem s nastavnicima iz fakultetskih sastavnica Sveučilišta, posebno povezivanjem s nastavnicima Medicinskog fakulteta, Farmaceutsko – biokemijskog fakulteta, Kineziološkog fakulteta i Rehabilitacijsko - edukacijskog fakulteta. Poseban naglasak bio bi na organiziranju cjeloživotnog

obrazovanja za sve zdravstvene profile, a naročito za zaposlene zdravstvene djelatnike koji ne ispunjavaju standarde obrazovanja propisane za europski regulirane profesije. Zdravstveni studiji bi se u akademskoj godini 2015./2016. još uvijek izvodili kao stručni studiji i specijalistički diplomski stručni studiji, prema važećim Dopusnicama Zdravstvenog veleučilišta, a u međuvremenu bi se pokrenula procedura akreditacije sveučilišnih preddiplomskih i diplomskih studijskih programa za sve one studije koji ispunjavaju nužne zakonske uvjete za prijelaz sa stručne na sveučilišnu razinu.

Znanstvena i stručna djelatnost Zdravstvenih studija odvijala bi se također u suradnji s drugim srodnim i istorodnim sastavnicama Sveučilišta, putem izrade prijedloga stručnih i znanstvenih projekata, elaborata i studija, organiziranjem domaćih i međunarodnih stručnih i znanstvenih skupova, simpozija, savjetovanja, seminara, kongresa i drugih skupova, osobito vezano uz proučavanje sustava obrazovanja zdravstvenih djelatnika, povezanosti sustava zdravstvenog obrazovanja i sustava zdravstva te razvoja i izvedbe novih nastavnih, stručnih i znanstvenih pristupa u zdravstvu i zdravstvenom obrazovanju.

Ustroj zdravstvenih studija temeljio bi se na odjelnom principu. Odjeli bi bili ustrojeni kao znanstveno – nastavne ustrojbene jedinice, a svaki studijski smjer današnjeg Zdravstvenog veleučilišta bio bi ustrojen kao jedan Odjel zdravstvenih studija. Odjeli bi svoje studije izvodili samostalno i u suradnji s drugim znanstveno – nastavnim sastavnicama Sveučilišta. Svaki Odjel imao bi svog pročelnika, kojega bi biralo Znanstveno - nastavno vijeće Zdravstvenih studija, a na prijedlog vijeća Odjela koje bi činili svi nastavnici Odjela i predstavnici studenata.

Tijela upravljanja Zdravstvenim studijima bila bi: voditelj, Kolegij i Znanstveno – nastavno vijeće.

Voditelja bi imenovao rektor na rok od dvije godine, uz suglasnost Senata, a na prijedlog Znanstveno – nastavnog vijeća Zdravstvenih studija, iz redova nastavnika Zdravstvenih studija u znanstveno – nastavnom zvanju izvanrednog, redovitog ili profesora visoke škole, zaposlenih u punom radnom odnosu na neodređeno vrijeme.

Kolegij bi bilo poslovodno tijelo Zdravstvenih studija, a činili bi ga voditelj Zdravstvenih studija, pročelnici odjela i glavni tajnik.

Znanstveno – nastavno vijeće činili bi svi zaposlenici Zdravstvenih studija izabrani u znanstveno – nastavna zvanja ili nastavno zvanje profesora visoke škole, u radnom odnosu s punim radnim vremenom, po jedan predstavnik nastavnika sa svakog Odjela, jedan predstavnik zaposlenika i predstavnici studenata. Voditelj zdravstvenih studija i pročelnici odjela bili bi članovi Znanstveno – nastavnog vijeća po funkciji.

Vrste studija koje bi ustrojavali i izvodili zdravstveni studiji bili bi preddiplomski, diplomski i poslijediplomski sveučilišni studiji iz područja biomedicine i zdravstva, te stručni i specijalistički diplomski stručni studiji. Izvođenje stručnih studija bilo bi privremeno, do prerastanja u sveučilišne studije tj. do dobivanja dopusnica za preustroj u sveučilišne studije onih studija koji će za to ispunjavati nužne uvjete. I nakon toga, bilo bi dobro da neki od studija budu i stručni i sveučilišni, posebice zbog velike potrebe trajnog obrazovanja već zaposlenih, a nedovoljno kvalificiranih zdravstvenih djelatnika. Između različitih zdravstvenih studija bio bi moguć prijenos bodova reguliran posebnim Pravilnikom. Bivši završeni studenti stručnih studija na Zdravstvenom veleučilištu, mogli bi realizirati svoje pravo na vertikalnu pokretljivost i upisati više razine sveučilišnih studija, sukladno odredbama Pravilnika o mogućnostima vertikalne mobilnosti studenata.

Pravilnikom o ustroju i načinu izvođenja studija na zdravstvenim studijima bili bi regulirani uvjeti upisa na pojedine studije Zdravstvenih studija. Studiji bi se izvodili kao redoviti, s punim nastavnim opterećenjem, i kao izvanredni studiji s posebnim izvedbenim nastavnim programom primjerenim predznanju i mogućnostima pohađanja nastave izvanrednih studenata.

Studenti upisani na sadašnje studije Zdravstvenog veleučilišta nastavili bi i završili svoj studij po nastavnom programu i pod uvjetima koji su važili kada su upisali svoj studij. Nakon završetka stručnog prvostupničkog studija mogli bi podnijeti zahtjev za prebacivanje na neki od diplomskih specijalističkih stručnih studija ili, po otvaranju sveučilišnih diplomskih zdravstvenih studija, na neki od njih, sukladno odredbama budućeg Pravilnika o mogućnostima vertikalne mobilnosti studenata. Prva generacija studenata sveučilišnih preddiplomskih i diplomskih studija mogla bi se upisati na one sveučilišne zdravstvene studije, koji u međuvremenu prođu propisani postupak akreditacije, najvjerojatnije akademskoj godini 2016./2017. Upisna politika temeljila bi se, prvo, na činjenici manjka stručnjaka s visokim stupnjem obrazovanja u biomedicini i zdravstvu, i drugo, na specifičnim potrebama i dinamici zapošljavanja u zdravstvenom sustavu, zbog čega bi se struktura upisnih kvota usklađivala s Ministarstvom zdravlja, posebice imajući u vidu okolnosti potkvalificiranosti nekih profila zdravstvenih djelatnika u odnosu na europske obrazovne standarde, vezano uz odredbe Direktive 2005/36EC i njezinih naknadnih revizija. Radi dosezanja propisanih standarda obrazovanja za samostalni rad u zdravstvu, značajno bi se povećala kvota studenata za upis studenata na studije organizirane po načelima cjeloživotnog učenja. Uz to, sukladno trendovima u drugim zemljama EU, koje teže do 2020. godine doseći udio od 35 % osoba u dobi od 30 – 34 godine sa završenim nekim oblikom visokog obrazovanja, kreirati će se nastavni programi u svrhu postizanja ovog strateškog cilja. Određeni studiji biti će organizirani kao studiji na daljinu što će zahtijevati razvoj e – pomagala i organizaciju i oblikovanje otvorenih digitalnih obrazovnih sadržaja, znanja i pomagala.

Nastavnici će se birati u znanstveno – nastavna, nastavna i suradnička zvanja prema uvjetima koje propisuje Zakon, Nacionalno vijeće za znanost, Rektorski zbor, Statut Sveučilišta i Zdravstvenih studija.

Nastavnici zatečeni u nastavnim zvanjima predavača i višeg predavača, moći će nastaviti sa održavanjem teoretske i praktične nastave na stručnim i specijalističkim diplomskim stručnim studijima Zdravstvenih studija. Na preddiplomskim, diplomskim i poslijediplomskim sveučilišnim studijima Zdravstvenih studija, teoretsku nastavu će moći obavljati samo nastavnici izabrani u znanstveno – nastavna zvanja, a nastavu vježbi samo asistenti koji su diplomirali na specijalističkim diplomskim stručnim studijima ili na diplomskim sveučilišnim studijima.

Nastavnici izabrani u nastavno zvanje profesora visokih škola morati će u roku koji će odrediti znanstveno – nastavno vijeće, biti izabrani u znanstveno – nastavna zvanja. U suprotnom, moći će izvoditi teoretsku nastavu samo na stručnim studijima i specijalističkim diplomskim stručnim studijima. Isto tako se trebaju stvoriti pretpostavke i za druge nastavnike u nastavnim zvanjima predavače i višeg predavača za postizanje znanstveno-nastavnog stupnja.

Dakle, jedna od trajnih obveza svih nastavnika, posebice nastavnika u nastavnim zvanjima biti će trajno obrazovanje, usmjerenost ka najvišim stupnjevima obrazovanja i trajno nastavno usavršavanje, za razliku od sadašnje situacije u kojoj je na stručnim studijima moguće trajno ostati na razini višeg predavača.

Asistenti u nastavi moći će nastaviti s obavljanjem praktične nastave na stručnim studijima pod postojećim uvjetima za stručne studije tj., uz pretpostavku da su završili odgovarajući stručni studij na razini stručnog ili sveučilišnog prvostupnika, a uvjet za asistente koji će držati praktičnu nastavu na sveučilišnim studijima biti će završen sveučilišni diplomski studij.

S obzirom na činjenicu da su nastavne norme na sveučilišnim studijima značajno niže nego na stručnim studijima, nema bojazni stvaranja viška nastavnika nakon integracijskih procesa i postupnog uvođenja sveučilišne razine studija. Eventualni manjak nastavnika nadoknađivao bi se gotovo u potpunosti iz redova sastavnica Sveučilišta, za sve sadržaje nastave za koje bi to bilo moguće i opravdano. Udruživanjem u sveučilište, zdravstveni studiji imali bi priliku korištenja najkvalitetnijeg nastavnog kadra iz cijelog srodnog ili istorodnog sustava sveučilišnih studija.

Imajući u vidu slabiju razvijenost ili nedostatak određenih zdravstvenih studija u regionalnom okruženju, posebni naponi uložili bi se na organiziranje zdravstvenih studija za strane studente i to: na hrvatskom jeziku za studente iz regionalnog okruženja, ali i na engleskom jeziku za studente-strane državljane. Dodatni napor treba uložiti u organizacija studija na daljinu oblikovanjem otvorenih digitalnih obrazovnih sadržaja i pomagala.

Djelatnici u administrativnim i tehničkim službama nastaviti će sa obavljanjem poslova sukladno Sistematizaciji radnih mjesta prema kojoj su zaposleni na pojedino radno mjesto na Veleučilištu. Sukladno odredbama Zakona o radu, ugovori o radu biti će preneseni na novu ustanovu i ne postoji opasnost njihova ukidanja, posebice s obzirom na poznatu činjenicu manjka broja administrativnih djelatnika u odnosu na broj studenata. Administrativne službe Zdravstvenih studija uključiti će se u sustav potpune digitalizacije administrativnih djelatnosti, što će zahtijevati dodatne edukacije administrativnih djelatnika.

Financiranje djelatnosti Zdravstvenih studija provoditi će se sukladno Zakonu i Statutu Sveučilišta iz sredstava državnog proračuna namijenjenih Sveučilištu, koja će se Sveučilišnim proračunom raspoređivati Zdravstvenim studijima, te iz prihoda stečenih na tržištu, tj. vlastitih prihoda. U zadnjih nekoliko godina financiranje Veleučilišta ostvarivalo se u većoj mjeri iz prihoda ostvarenih na tržištu tzv. Vlastitih prihoda, a u manjoj iz državnog proračuna. Takav trend trebao bi se nastaviti, no ne pod uvjetima prevelikog broja upisa izvanrednih studenata, nego u uvjetima stalnog podizanja razine kvalitete studija i podizanja konkurentnosti studija zahvaljujući njihovoj kvaliteti. Vlastiti prihodi Zdravstvenih studija mogli bi se ostvariti samo djelatnostima koje ne štete ostvarenju osnovnih zadaća Zdravstvenih studija, a upotrebljavati isključivo za obavljanje i razvoj djelatnosti Zdravstvenih studija.

4. Pogovor

Osobno, kao dugogodišnja nastavnica Zdravstvenog veleučilišta, koja je najveći dio svog radnog vijeka uložila u razvoj studija sestrinstva na Zdravstvenom veleučilištu, osjećam osobnu odgovornost za daljnji razvoj kako studija sestrinstva tako i svih drugih studija koji se izvode na Veleučilištu, kao i za daljnje mogućnosti i studenata i nastavnika za postupno uklapanje u tijekove vrhunskog sveučilišnog obrazovanja, sa svim perspektivama osobnog i profesionalnog razvoja koje sveučilišni ustroj obrazovanje nudi. Smatram da se detalji daljnje djelatnosti u novim uvjetima, kao i odrednice razvoja struke i znanosti vezanih uz to, mogu odrediti samo u međusobnom suglasju i detaljnom dogovoru odgovornih osoba Zdravstvenog veleučilišta, rektora i Senata Sveučilišta u Zagrebu, resornog Ministarstva znanost, tehnologije i sporta, zainteresiranog Ministarstva zdravlja – a sve uz završnu suglasnost Vlade Republike Hrvatske i donošenjem Uredbe Vlade RH o pripajanju Zdravstvenog veleučilišta Sveučilištu u Zagrebu. Smatram također da mi nastavnici, naši studenti, administrativno – tehnički djelatnici Zdravstvenog veleučilišta, putem svojih izabranih predstavnika moramo imati pravo i mogućnost sudjelovanja u raspravama o vlastitoj sudbini, donošenju konkretnih

prijedloge i preporuka i očekivati da će se uz opći društveni interes poštivati i naš interes vezan uz daljnji razvoj nas i naše ustanove.

Potaknuta svim razlozima iznesenim u ovom Programu, motivirana sam prihvatiti se uloge dekanice Zdravstvenog veleučilišta u ovom važnom prijelaznom razdoblju. Ukoliko budem izabrana i imenovana za novu dekanicu Zdravstvenog veleučilišta, spremna sam s punom odgovornošću prihvatiti svoju ulogu i uložiti sve svoje znanje, vještine, sposobnosti i dugogodišnje iskustvo u cilju što brže, bezbolnije, kvalitetnije i društveno najopravdanije transformacije Zdravstvenog Veleučilišta u njegovu novu kvalitetu.

Mojih desetak godina rada u zdravstvenoj praksi na odgovornom poslu medicinske sestre (od sobne sestre do glavne sestre bolnice), daje mi pravo ustvrditi da dobro poznajem zdravstveni sustav i njegove potrebe; moje dugogodišnje aktivnosti u Hrvatskoj komori medicinskih sestara jamče da dobro poznajem problematiku razvoja najbrojnije struke u zdravstvu, koja se upravo sada nalazi pred najznačajnijom transformacijom sukladno Direktivi 2005/36/EC; mojih dvadeset pet godina rada u visokoškolskoj nastavi i kao nastavnice i obnašateljice rukovodnih nastavnih funkcija, daje mi pravo tvrditi da dobro poznajem organizaciju nastavnog procesa i specifičnosti kako moje profesije medicinskih sestara, tako i drugih – primalja, fizioterapeuta, radnih terapeuta, sanitarnih inženjera, inženjera radiološke tehnologije, inženjera medicinsko-laboratorijske dijagnostike i dr; moja poslijediplomska edukacija iz područja Menadžmenta u zdravstvu, daje mi za pravo tvrditi da dobro poznajem načine rukovođenja zdravstvenim i obrazovnim ustanovama i složenim organizacijskim sustavima; moj doktorat iz područja etike (biomedicinske i sestrinske etike) daje mi za pravo tvrditi da ću biti posebno osjetljiva i zainteresirana za maksimalnu primjenu načela etičkog ponašanja u radu svih djelatnika i za suzbijanje svakog pokušaja koruptivnog ponašanja, neetičnog međuljudskog ponašanja, a posebice suzbijanja neetičnih postupaka prema studentima; moj nastavnički i stručno – znanstveni rad detaljno opisan u mom životopisu, a posebno moja motivacija da završetak svoje nastavničko-profesionalne karijere posvetim razvoju ustanove u kojoj sam provela dvadeset pet godina svog radnog staža, – razlozi su zbog kojih želim preuzeti rukovodeću ulogu u ključnim trenucima daljnjeg razvoja visokoškolske ustanove koja u hrvatskom visokom obrazovanju, u raznim oblicima, postoji već pola stoljeća i koja bi se u novom mandatu dekana Zdravstvenog veleučilišta trebala transformirati u novi, razvijeniji oblik visokog obrazovanja.

Nadam se da će moj životopis, mišljenje mojih kolegica i kolega o meni kao nastavnici i osobi, moj dosadašnji rad, moje dugotrajno iskustvo u nastavi i rukovođenju, moj odnos sa nastavnicima, suradnicima, djelatnicima i studentima, predstavljati dovoljnu garanciju svima koji o tome odlučuju, da s punim pouzdanjem prihvate moju kandidaturu za dekanicu Zdravstvenog veleučilišta u Zagrebu.

Uvjerena sam da bih u tom slučaju vrlo brzo, uz pomoć svih nas sa Zdravstvenog veleučilišta, kao i uz podršku svih nadležnih i odgovornih za kvalitetan razvoj sustava visokog obrazovanja u Hrvatskoj, uspjela ostvariti naše dugo očekivane specifične razvojne ciljeve, ali i pripomoći usmjeravanju djelatnosti zdravstvenih studija prema ostvarenju opće misije visokog obrazovanja u Hrvatskoj - osiguranju kvalitetnog obrazovanja dostupnog svima pod jednakim uvjetima, uz istovremeno osiguravanje stručno - znanstvene komponente obrazovanja, a sve u cilju doprinosa boljitku hrvatskog društva, napose gospodarstva, ali i razvoja što kvalitetnijih društvenih djelatnosti, s obzirom na našu misiju posebno djelatnosti zdravstva.

Pristupnica:

Sonja Kalauz

Prilozi: 1 – 4.

Prilog 1

Sveučilište u
Zagrebu

Klasa: 602-04/13-24/18
Urbroj: 380-010/025-13-1
Zagreb, 22. srpnja 2013.

Republika Hrvatska
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta
doc. dr. sc. Željko Jovanović, ministar
Donje Svetice 38
HR-10000 Zagreb

Predmet: Pripajanje Zdravstvenog veleučilišta Zagreb Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu

Poštovani gospodine ministre,

svojim dopisom od 19.7.2013. godine dekan Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu akademik Davor Miličić i dekan Zdravstvenog veleučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Mladen Havelka obavijestili su me o odlukama njihovih nadležnih vijeća kojima se predlaže pokretanje postupka integracije ove dvije visokoškolske ustanove, odnosno pripajanja Zdravstvenog veleučilišta Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (Prilozi 1 i 2). Tom su dopisu također priložili i Program rada od Stručnog vijeća Zdravstvenog veleučilišta izabranog dekana, u kojem su detaljno obrazloženi razlozi, postupci i društvena opravdanost predloženih integrativnih procesa (Prilog 3).

Ovim putem želim izraziti svoju punu podršku zajedničkoj inicijativi ovih dviju uglednih visokoškolskih ustanova iz područja biomedicinskog i zdravstvenog obrazovanja u Hrvatskoj. Njihovim bi se funkcionalnim i institucionalnim povezivanjem uspostavili izvrsni preduvjeti daljnjeg propulzivnog razvoja svih studija iz područja biomedicine i zdravstva, kako onih koji se već izvode, tako i onih koji bi se mogli pokrenuti kroz takvo povezivanje. To se posebno odnosi na studije za izobrazbu medicinskih sestara, koje su Direktivnom 2005/36 EC postale profesija regulirana europskim propisima.

Uvjeren sam kako profesionalno akademsko iskustvo i visoka razina postignutih znanstvenih i stručnih rezultata koje karakteriziraju ove dvije institucije, jamče da bi se njihovom integracijom dobio novi zamah i daljnjem razvoju i podizanju kvalitete, kako u nastavnom tako i u stručno-istraživačkom području. Zbog toga sam Vas, poštovani gospodine ministre, slobodan zamoliti za podršku ovoj inicijativi, kako bi se što prije mogli poduzeti postupci započinjanja predloženih integracijskih procesa.

Sveučilište u Zagrebu, p.p. 407, Trg maršala Tiša 14, HR-10000 Zagreb
tel.: +385 (0)1 4564 255; faks: +385 (0)1 4564 108
e-mail: rector@unizg.hr; url: www.unizg.hr

Unaprijed zahvaljujem na pozornom razmatranju ove važne inicijative.

S poštovanjem,

Rektor:

prof. dr. sc. Aleksa Bjeliš

Privatni:

1. Pismo dekana Medicinskog fakulteta i dekana Zdravstvenog veleučilišta
2. Odluka Fakultetskog vijeća Medicinskog fakulteta
3. Program rada novoizabranog dekana Zdravstvenog veleučilišta

Dostavlja se:

- prof. dr. sc. Valter Boljuntić, predsjednik Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskoga sabora

Prilog 2

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I SPORTA

KLASA: 602-04/13-10/00074
URBROJ: 533-20-13-0003

Zagreb, 9. rujna 2013.

ZDRAVSTVENO VELEUČILIŠTE U ZAGREBU
n/r dekana dr. sc. Mladena Havelke, prof. v. š.

Mlinarska cesta 38
10000 ZAGREB

Predmet: Molba za pomoć u uspostavi normalnog funkcioniranja i perspektivnog strateškog razvoja Zdravstvenog veleučilišta
- odgovor, daje se

Poštovani gospodine dekane,

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta je zaprimilo Vaš dopis kojim molite za pomoć u uspostavi normalnog funkcioniranja i perspektivnog strateškog razvoja Zdravstvenog veleučilišta.

U svom dopisu navodite prijedlog pokretanja postupka integracije Zdravstvenog veleučilišta i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, odnosno pripajanja Zdravstvenog veleučilišta u Zagrebu Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu čije ste odluke dostavili u prilogu te podršku zajedničkoj inicijativi rektora Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Alekse Bjeliša.

Obavještavamo Vas da nažalost nismo u mogućnosti dati podršku pripajanju Zdravstvenog veleučilišta u Zagrebu Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu prije nego što bude donesena Strategija razvoja odgoja, obrazovanja i znanosti.

S poštovanjem,

Dostaviti:

1. Naslovu
2. Pismohrani

REPUBLIKA HRVATSKA
ZDRAVSTVENO VELEUČILIŠTE
ZAGREB

Primljeno: 23.09.2013	Org. jed.	
Klasifikacijska oznaka 602-04/13-18:367	1	
Uredbeni broj 251-379-1-13-03	Pril.	Vrij.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I SPORTA

KLASA: 602-04/14-10/00091
URBROJ: 533-20-14-0002

Zagreb, 1. prosinca 2014.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
Trg maršala Tita 14
10 000 ZAGREB

n/r rektora, prof. dr. sc. Damira Borasa

Predmet: Prijedlog statusa Zdravstvenog veleučilišta u Zagrebu
- očitovanje, daje se

Poštovani rektore, prof. dr. sc. Boras,

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta zaprimilo je dana 25. srpnja 2014. godine prijedlog Sveučilišta u Zagrebu i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u vezi integriranja Zdravstvenog veleučilišta u Zagrebu u sustav Sveučilišta u Zagrebu.

Slijedom navedenog u prijedlogu, želimo Vas izvijestiti da Ministarstvo podržava rješenje kojim se Zdravstveno veleučilište u Zagrebu ustrojava kao sveučilišni odjel u sklopu Sveučilišta u Zagrebu. U tome kontekstu, uzevši u obzir važnost hrvatskog sestrinstva te ostalih zdravstvenih profesija te u konačnici sveukupnog hrvatskog zdravstva, vjerujemo da će navedeni prijedlog rješenja biti prihvatljiv za sve dionike i od iznimne koristi za akademsku zajednicu.

S poštovanjem,

Dostaviti:

1. Naslovu
2. Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Šakala 3, 10 000 Zagreb, n/r dekana, akademika Davora Miličića
3. Zdravstveno veleučilište u Zagrebu, Mlinarska cesta 38, 10 000 Zagreb, n/r dekana dr. sc. Aleksandra Racza, dr. med. spec.
4. Pismohrana, ovdje

U Zagrebu, 1. prosinca 2014. godine

Prilog 4

U izradi ovog Prijedloga korišteni su slijedeći materijali:

1. Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije, Hrvatski sabor 2014.
2. Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, srpanj, 2014.
3. Uredba o osnivanju Visoke zdravstvene škole, Vlada Republike Hrvatske, svibanj, 1996.
4. Mreža visokih učilišta i studijskih programa u Republici Hrvatskoj, Nacionalno vijeće za visoko obrazovanje, Hrvatski sabor, 2011.
5. Statut Zdravstvenog veleučilišta, Zdravstveno veleučilište, 2014.
6. Prijedlog programa rada dekana Zdravstvenog veleučilišta za razdoblje od akademske godine 2013./14. do 2016./17., (Arhiva Zdravstvenog veleučilišta, siječanj, 2013.)
7. Odluka Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu o pokretanju postupka za pripajanje Zdravstvenog veleučilišta u Zagrebu i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (Arhiva Zdravstvenog veleučilišta, srpanj, 2013.)
8. Mišljenje rektora Sveučilišta u Zagrebu Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta o prijedlogu pripajanja Zdravstvenog veleučilišta Sveučilištu u Zagrebu (Arhiva Zdravstvenog veleučilišta, srpanj, 2013)
9. Pismo dekana Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i dekana Veleučilišta u Zagrebu rektoru Sveučilišta u Zagrebu (Arhiva Zdravstvenog veleučilišta, srpanj, 2013).
10. Mišljenje Ministarstva obrazovanja, znanosti i tehnologije o Prijedlogu integracije Zdravstvenog veleučilišta i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (Arhiva Zdravstvenog veleučilišta, rujanj, 2013.)
11. Prijedlog novog statusa Zdravstvenog veleučilišta Ministra znanosti, obrazovanja i sporta, prof. dr. sc. Vedrana Mornara (Arhiva Zdravstvenog veleučilišta, prosinac, 2014.)
12. Elaborat o opravdanosti osnivanja fakulteta Zdravstvenih studija Zdravstveno veleučilište, 2014.
13. Uredba o pripajanju Društvenog veleučilišta Sveučilištu u Zagrebu, Vlade Republike Hrvatske, listopad, 2011.
14. Sporazum o organizacijskim promjenama Klase 602-04/11-00012, urbroj:533-04-11-0001, od 9. Lipnja 2011. Sklopljen između Sveučilišta u Zagrebu, Ministarstva znanosti obrazovanja i sporta, Društvenog veleučilišta u Zagrebu i Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
15. Statut Sveučilišta u Zagrebu, 2012.
16. Pravilnik o ustroju i djelovanju Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu, rujanj, 2008.
17. Odluka o nužnim uvjetima za ocjenu nastave i stručne djelatnosti u postupku izbora u nastavna zvanja, Rektorski zbor, svibanj, 2011.
18. Zakon o osiguranju kvalitete u visokom obrazovanju, travanj, 2009.

19. Pravilnik o sadržaju dopusnice te uvjetima za izdavanje dopusnice za obavljanje djelatnosti visokog obrazovanja, izvođenje studijskog programa i reakreditaciju visokih učilišta, MZOS, veljača 2010.
20. Strategija obrazovanja odraslih i akcijski plan, MZOS, srpanj, 2004.
21. EUROPE 2020, A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, European Commission, 2010.
22. The European Lifelong Guidance Policy Network, <http://www.elgpn.eu>
23. Education and training within Europe, European Commission, 2009.
24. The Higher Education Modernisation Agenda, European Commission, 2013.